

27-3-2010

VH

In de kunst bestaat geen bedrog

roman Ingenieuze biografie van fictieve artiest door Hans Renders

Kunst gaat vaak over kunst. Sterker, kunst die vernieuwend wil zijn, zal op de een of andere wijze moeten reageren op het voorgaande. De afgelopen jaren zijn in dat verband intrigerende romans verschenen: Stan Lauryskens schreef een sleutelroman over Maria Nys Huxley, de Vlaamse echtgenote van Aldous Huxley, Willem van Zadelhoff schreef een roman waarin overduidelijk de architect Mart Stam geportretteerd wordt en Jan Lampo lukte het om in zijn roman *Emmeke (plaisir d'amour)* zelfs een hele literaire generatie rondom Paul van Ostaijen via de aantrekkelijke vrouw Emmeke in kaart te brengen. En onlangs is vanuit Vlaanderen weer een nieuwe stap in dit genre gezet door Patrick Conrad met *Leven & werk van Marcel Van Acker*. Deze roman is niet alleen vernieuwend omdat er met de vorm geëxperimenteerd wordt (fictie in de vorm van non-fictie) maar ook wordt weer op een nieuwe wijze gekeken naar de historische avant-garde. Dit lijkt een klassieke biografie. Het boek telt twintig hoofdstukken, be-

gint met 'de eerste jaren' en eindigt met de 'betekenis' van de wereldberoemde schilder Marcel Van Acker, met zijn *Nachleben* zozeggd. Ook de twee fotokaternen in dit boek maken een authentieke indruk. Foto's van Marcel, zijn moeder, jeugdfoto's, afbeeldingen van tekeningen, reproducties van zijn schilderijen, waaronder zijn 'Laatste zelfportret'. Toch hebben we hier met een roman te maken, om de doodeenvoudige reden dat Marcel Van Acker niet bestaat. Ik was al over de helft van het boek voordat ik het zeker wist. Van Van Acker had ik nog nooit gehoord, maar van E.L.T. Mesens, Paul Joostens en al die andere Vlaamse schilders uit het interbellum wél. Het verhaal over Van Acker wordt verteld door een klasgenoot die na de geheimzinnige verdwijning van Marcel een dagboek vindt. Dat is een aanneemelijke constructie om zowel de klasgenoot als de hoofdpersoon aan het woord te laten. Marcel is een in de Verenigde Staten geboren jongen die als scholier met zijn Vlaamse moeder naar Antwerpen verhuist. Via de kunstcollectie

van zijn opa maakt hij kennis met de dadaïstische en surrealistische kunst uit de jaren dertig, met de collages van Höch, Hausmann, Schwitters, Magritte en Ernst. Conrad beschrijft het leven van Van Acker in relatie tot Floris Jaspers, Paul De Vree en andere bekende Vlaamse kunstenaars en schrijvers. De genoemde adressen in Antwerpen sporen met de historische werkelijkheid. Toevallig weet ik van minstens één straat die Conrad noemt als adres van Van Acker dat Conrad daar ooit zelf woonde, in de tijd dat hij samen met Paul Snoek, Henri-Floris Jaspers, Hugues Pernath en anderen het literaire genootschap de Pink Poets oprichtte.

De scholier Marcel Van Acker wordt in dit boek al snel een wereldberoemde schilder, maar ook een zonderling. In 1968 gaf hij voor zijn vrienden een afscheidsfeest voordat hij zich in New York vestigde. 'Als aandenken schonk hij Hugues Pernath zijn laatste doek, een enorm portret dat hij van hem gemaakt had en dat ik onlangs tot

mijn grote verbazing in het Peggy Guggenheim Museum zag hangen.' In New York aangekomen, kwam deze wonderboy natuurlijk in contact met Andy Warhol en met The Factory. Toch woonde Van Acker twee jaar later weer in Antwerpen. Van Acker blijkt een ongrijpbaar persoon te zijn. Zo wordt hij een paar keer door de politie opgepakt op verdenking van moord of een ander misdrijf tijdens zijn nachtelijke braspertijen met veel drank en drugs. Nooit werd hij veroordeeld. Van Acker pendelt tussen Antwerpen en New York, te zonderling en ook te beroemd voor zijn oude vrienden om nog contact te onderhouden. Op een kwade dag komt het bericht: zijn lijk is op perron twee van treinstation Berchem gevonden. De doodsoorzaak moet in zijn jeugd gezocht worden. Ooit had hij ontdekt, zo staat in zijn nagelaten dagboek, dat als je Indian Tonic over Baileys Irish Cream giet er een spectaculaire reactie volgt. Binnen een kwartier zet het goedje als polyester schuim tien keer uit en wordt zo hard als een steen. Na zijn dood wer-

den in zijn kelder enkele ontzielde lichamen gevonden die met tonic en Baileys zijn behandeld. Het waren weliswaar dode maar toch wel natuurlijke kunstwerken, verstaend en poserend als zichzelf. Voor de kunst moet je alles overhebben. Van Acker wilde Dada nieuw leven inblazen. Voor dat doel had hij slechts 'onbelangrijke, nutteloze stotteraars' uit hun lijden verlost en bovendien een reden van bestaan gegeven. Hiermee overtreft hij de student Raskolnikov uit Dostojevski's roman *Misdaad en Straf*, die de overtuiging heeft dat sommige mensen zo hoogstaand zijn dat ze boven de wet staan. Raskolnikov leeft in de morele overtuiging dat het goed is voor de maatschappij om slechte mensen te vermoorden. Van Acker weet het moorden door die eeuwige conservering ook nog aantrekkelijk voor zijn slachtoffers te maken. En voor ons, want *Leven & werk van Marcel Van Acker* is een ingenieus en prachtig boek. ■